

**ONTSTAAN EN ONTWIKKELING RELATIVITEITSVEREISTE - J.M. van Dunné
in verhouding tot overige vereisten onrechtmatige daad en de doctrine**

Van hobbyisme tot politiek instrument

Relativiteitsvereiste: Causaliteit: Doctrine:

**F A S E I: *Van hobbyisme tot leer van de Hoge Raad, met correctie-Langemeijer
als ontknoping***

1919	Van Geleijn V.'s hobby	CSQN-leer	Introductie Van Geleijn V. 'Schutznorm'-leer: inbreuk op subj. recht, § 823, lid 2 BGB = 'natuur-wetenschapp., rechtstreeks verband' CSQN verlaten
1927		HR aanvaardt AQT- leer, in <i>Haagsche Post</i> : 'naar ervaringsregels redelijkerwijze te ver- wachten gevolg'	
1928	HR aanvaardt Rltvt als vereiste o.d.		Tegenstanders Rltvt: o.a. Meijers, Scholten, Smits, Langemeijer (1934, 1940), Wolfsbergen (1946)
1937	HR: ook toepassing Rltvt bij schending ongeschr. recht. Dts R.: slechts toepassing bij schending <u>wetsnormen</u> , niet bij zorgvh.normen, § 826 BGB		Wederom kritiek van genoemde schrs.
1958	<u>corr.-Langemeijer</u> aanvaard door HR, <i>tandsartsen</i> -arrest		corr.-Langemeijer algemeen aanvaard

F A S E II: *Relativiteit leidt slapend bestaan, door correctie-Langemeijer en TNR*

1961	Ontwerp-Meijers (J. Drion) neemt relativiteit op: 6:163; incl. corr.-Langemeijer, MvT Bk 6, p.656; geen voorzienbaarheid schade vereist; bewijslast > gedaagde	AQT in art. 6:98	Asser-Rutten II: AQT
1962-64		Köster bepleit TNR	'toerekening naar redelijkheid' i.p.v. AQT
1968		Rltvt & causaliteit: 'er is causaliteit, maar berust op toeval'	Asser-Rutten II: doel Rltvt: <u>correctie</u> op te uitgebreide aansprakelijkh. (<i>floodgates</i>)

- 1970** HR aanvaardt TNR,
Drinkwatergebied-arr. Asser-Rutten II: is tegen TNR
- 1976** Gewijz. Ontwerp NBW aanvaardt TNR, 6:98 (MvA, W. Snijders) Asser-Rutten II: gaat om, TNR aanvaard (zie HR)
- Bij art. 6:163 vereiste van voorzienbaarheid weg, ook vanwege invoering TNR in art. 6: 98, inclusief corr.-Langemeijer 'Gevaarzetting'; geen voorzienbaarheid vereist MvA, p.158 [zie: Van Dunné, *Verb.recht-2*, 2004, p.267] Geen onderscheid 'omvangs-fase' en 'vestigingsfase' o.d.; geen rol voor CSQN
- 1982** HR: gewekt vertrouwen op bescherming voldoet voor Rltvt: *Limb. Scheepsbevrachter* [HR 1989: geen werkelijk vertrouwen nodig, *Vrieling – Rürode*]
- 1982** HR aanvaardt leer-Smits: voor inbreuk subj. recht is óók onzorgvuldigh. vereist, in: *Gem. Breda - Nijs*
- 1992** idem, in *Poot – ABP* Voorstanders leer-Smits, in 1994: Roelvink, Hijma, Bloembergen, Van Maanen Van Dunné
- vóór**
- 1990** Betrekkelijk belang Rltvt voor o.d.-recht; vrijwel geen jurisprudentie Compendium-Drion (Hijma/Olthof): Rltvt "leidt zelden tot afwijzing vordering door corr.-Langemeijer". Asser-Hartkamp III: Rltvt "in slechts weinig gevallen nodig" als toepassing bij o.d. (nr. 108)

F A S E III: Hoge Raad gebruikt relativiteit als instrument voor rechtspolitiek

- 1990** Vervuiling bedrijfsterreinen
Rltvt inzet van bodemsanerings-procedures: HR in *Staat – Amersfoort*: valt zorg voor de bodem onder milieuzorg Staat? bron: artikel *Gemeentestem* van onbekende auteur.
- 1994** Grootschalige dumping van industrieel afval
HR in *Shell-* en *Duphar*-arr.: voorzienbaarh. belang/schade vereist bij Rltvt; vóór 1 jan. 1975 Tégen gebruik van Rltvt: o.a. Drupsteen, Vranken, Van Dunné

- milieubelang/schade Staat niet bekend (saneringskosten); *floodgates* > rechtspolitiek Parl. gesch. wetsnorm niet geraadpleegd. (Geen corr.-Langemeijer gevorderd)
- 2004** HR hanteert ‘doel en strekking’ wettelijke norm, in: *Duwbak Linda*; historisch-grammaticale uitleg van wetsnorm - parl. gesch. (onjuist) geraadpleegd. *Floodgates* toegepast, anders: ‘geest uit de fles’ (AG Spier) N.B.: corr.-Langemeijer niet toegepast (niet gevorderd)
- Hier aan de orde: een politieke vraag: kosten bodemsanering voor belastingbetaler of voor lozende bedrijven? PPP, EG-recht
- Duwbak Linda* = standaard-arrest: Asser-Hartkamp III, nut Rltvt-eis: *floodgates* en ‘inzichtelijkheid’ o.d.-recht. (Kritisch: Hartlief, Tjittes). Asser-Hartkamp III: Leer-Smits verworpen: inbreuk subj. recht is nl. apart onderdeel o.d.-recht. TNR: niet van belang Rltvt
- 2005**
- Discussie invoering Rltvt in Bestuursrecht. Tegenstanders: G. Jurgens, Dorhout [= minderheid]
- 2007** HR *Iraanse vluchteling*-arr., historisch-grammaticale wetsuitleg. *Floodgates* toegepast [N.B.: in *Vie d’Or*, 2006, *floodgates* geen belemmering voor HR]
- FASE IV: Heroriëntatie relativiteit door Hoge Raad: van ‘Schutznorm’- naar ‘Normzweck’-theorie**
- 2007** HR *Gasunie*-arr.: ‘afgeleid belang’ (van door wetsnorm beschermd belang). Dus óók leidingbeheerder, naast omwonenden = beschermd belang. Bij corr.-Langemeijer géén ernstig verwijt vereist
- Niet op radar verschenen: zie bijv. Asser-Hartkamp III, 13e dr., 2011 Bijval: Van Dunné, *TMA* 2007, als alternatief voor *Duwbak Linda*
- 2008**
- Bestuursrecht: Afd. RvSt, *Ameland*, Rltvt: ‘bedrijfsvoering afgestemd’ = ‘belanghebbende’
- 2010**
- Afd. RvSt, *Nuth*, Rltvt: naast omwonenden, óók verhuurder beschermd, = doel Wet Milieubeheer. Rltvt opgenomen in Chw, art. 1.9

- 2010** HR *hangmat*-arrest: ‘naar maatschapp. opvattingen redelijke reikwijdte’ van wetsnorm + ‘redelijke wetsuitleg’.
Dus: teleologische wetsuitleg
- Heel kritisch ontvangen in doctrine; niet conform parl. gesch. wetsnorm (Hartlief), = rechtspolitiek arrest
- 2011**
- Bestuursrecht:
Rltvt opgenomen in Awb, art. 6:89a.
- 2013** HvJ EU, *Jutta Leth*, Rltvt: doel van de norm bepalend, beschermingsbereik norm: vermogensschade erbinnen indien ‘R’streeks econ. gevolg’.
Dus: teleologische wetsuitleg
- Bijval o.a.: DiBella, diss. 2014, p.156
- 2014**
- Afd. RvSt, *Flamco IMZ*, Nbw 1998, Ffw, belang v. burgers onder doel wet, en ‘zo verweven’ belang ‘dat Rltvt niet in de weg staat’.
- 2014** HR in *Foute vergunning*-arr.: niet voldaan aan Rltvt, verhuurder geen belanghebbende > niet beschermd. Maar: corr.-Langemeijer wél mogelijk toepasbaar
- 2014** HR in *Fabricom II*, Rltvt: 3e wordt beschermd als ‘materiële aanvrager’ van subsidie, heeft als begunstigde ‘primair betrokken belang’. Jegens 3e zorgvuld. norm geschonden, 6: 162
- 2015**
- Kortmann: Rltvt, i.p.v. exegeze wetsnorm, de ‘achterliggende norm’ zoeken (Awb)
Asser-Hartkamp & S., 14e dr.: standaard Rltvt = *Duwbak Linda* (2004); *floodgates*, etc.
[idem: 13e dr. 2011]
- 2016** Afd. RvSt aanvaardt corr.-Langemeijer, bij schending vertrouwens- of gelijkheidsbeginsel, in *Praxis*, cf. A-G Widdershoven. Maar: wérkelijke verwachtingen vereist; stelplicht mbt vergelijkende normen

SCHEMA Vervanging van *Duwbak Linda* (2004) door *Gasunie* (2007) als standaardarrest over relativiteit

Kenmerken:	Duwbak Linda (2004):	Gasunie (2007):
Feiten:	duwbak zinkt plots, 32 j. oud, jaar tevoren door de Staat voor 7 jaar goedgekeurd (vlgs. de wet); de bodem ervan was ‘kuis verrot’	bouw bovenop gasleiding, met vergunning gemeente; omleiding gasleiding nodig
Locatie schade schade/gelaedeerde:	zand-/grindgat, duwbak afgemeerd 3,5 mln NLG; eigenaar van 3 andere vaar(werk)tuigen, bevestigd aan de gemeente, lek geraakte duwbak en daardoor gezonken	Barneveld, bouw van stal 60.000 Euro; Gasunie, als als beheerder netwerk, kosten omleg gasleiding
Norm/Schutznorm:	Binnenschepenwet; jo. Herziene Rijnvaartwet en RosR	art. 164 Planvoorschriften Gemeente Barneveld
Beschermd belang:	HR: veiligheid in algemene zin van scheepvaartverkeer	belang geldt omwonenden en gebruikers gemeente B.
Relativiteit erkend:	<i>neen</i> , want norm geldt enkel voor aan scheepvaart deelnemende vaartuigen, niet voor gemeente duwbak, aldus wetgever (N.B.: d.i. onjuist)	<i>ja</i> , want beheerder Gasunie heeft “ <i>afgeleid belang</i> dat daarmee zozeer samenhangt dat dit onder bescherming moet worden begrepen”.
Type argumentatie:	letterlijk beroep op wetgeving, maar onjuist aangehaald, staat nl. anders in wet en MvT (zie onder)	redelijke uitleg wetgeving/ regelgeving, begrip ‘belang’ wordt verruimd
Corr.-Langemeijer:	n.v.t.; door HR impliciet verworpen (maar: geen cassatieklacht daarover ingesteld(!))	door hof aanvaard; wegens gebrek aan belang niet in cassatie niet behandeld; HR: voor toepassing geen “ernstig verwijt” vereist
Onrechtm. daad:	geen o.d. (ov. 3.4.4)	o.d. door hof aangenomen; HR is akkoord, geen “ernstig verwijt” vereist
Veiligheid:	onderdeel van algemene norm: veiligheid scheepvaartverkeer; geen gedragsnorm, gericht op individu met schade	veilig leidingnet is ook in belang van omwonenden en gebruikers; verplichting van beheerder, Gasunie
Gevaarzetting:	<i>neen</i> : n.v.t. ongeval van individu met schade; keuring geeft geen garantie, is slechts controle, uit algemene verantwoordelijkheid overheid gedaan	<i>ja</i> : in beginsel ontstaat bij bouw gevaarlijke situatie; art.164 Planvoorschriften strekt ter bescherming van omwonenden voor ongelukken met gasleiding
“Floodgates” (indammen van aansprakelijkheid)	<i>ja</i> : dat verhindert toepassing van relativiteit op individuele gevallen, want er is sprake van een algemene norm.	<i>neen</i> , niet van belang geacht

[Bijlage: Samenvatting artikel TGMA 2016-1]